УДК 368.03:336.14

П. В. Бондаренко[1]

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

[1]Одеський національний економічний університет

Анотація: *У дослідженні розкрито сутність фінансового потенціалу як ключового детермінанта розвитку страхової компанії в умовах сучасної економічної нестабільності. На основі синтезу теоретичних концепцій та емпіричного аналізу динаміки основних складових було запропоновано авторську методику оптимізації ресурсів на засадах принципу золотого перетину. Проведено аналіз практичного кейсу ПрАТ «Страхові Гарантії України» та сформульовано рекомендації щодо посилення ефективності використання потенціалу для забезпечення стійкого зростання страхової діяльності.*

Ключові слова: фінансовий потенціал; розвиток страховика; складові потенціалу; золотий перетин; оптимізація ресурсів; платоспроможність; ORSA.

Abstract: *In article elucidates the essence of financial potential as a pivotal determinant in the development of an insurance company amid contemporary economic instability. Drawing on a synthesis of theoretical frameworks and empirical analysis of the dynamics of key components, an original methodology for resource optimization based on the principle of the golden ratio is proposed. An examination of the practical case of PrJSC "Insurance Guarantees of Ukraine" is conducted, with recommendations formulated to enhance the efficiency of potential utilization, thereby ensuring sustainable growth in insurance operations.*

Keywords: financial potential; insurer development; potential components; golden ratio; resource optimization; solvency; ORSA.

Фінансовий потенціал страхової компанії є складною, багатогранною економічною категорією, що інтегрує як акумульовані внутрішні фінансові ресурси (власний капітал, технічні резерви, нерозподілений прибуток), так і зовнішні джерела мобілізації коштів (перестрахування, доступ до ринків капіталу, кредитні лінії, емісія боргових інструментів), доповнені якісно-кількісними характеристиками цих ресурсів. Саме ця інтеграція забезпечує інституційну здатність страховика до стійкого довгострокового розвитку в умовах невизначеності та високої ризикованості страхової діяльності [1].

Фінансовий потенціал охоплює низку ключових аспектів: капіталову адекватність (здатність покривати зобов'язання та ризики з урахуванням вимог Solvency Capital Requirement – SCR та Minimum Capital Requirement – MCR), ліквідні резерви (буфер високоліквідних активів для оперативного виконання страхових виплат та поточних зобов'язань), генерацію стабільних операційних грошових потоків від страхових премій за вирахуванням витрат, якість структури активів та адекватність технічних резервів (з урахуванням актуарних оцінок та оновлених методик формування резервів з 2026 року), а також операційну ефективність інституційних механізмів. До останніх належать перестрахувальні програми (як інструмент розподілу ризиків та стабілізації фінансового результату), можливості залучення коштів на ринках капіталу, управлінські інструменти (внутрішня оцінка ризиків та потреб у капіталі – ORSA), а також регуляторні та правові механізми, спрямовані на мобілізацію та ефективне перерозподіл ресурсів для досягнення стратегічних цілей компанії [2].

У контексті сучасної еволюції страхового ринку України, що характеризується поступовим наближенням до стандартів Solvency II та директив ЄС, посиленням пруденційних вимог Національного банку України, зокрема, оновлення Положення про платоспроможність та інвестиційну діяльність страховика постановою НБУ № 154 від 22.12.2025, запровадження нової методики формування технічних резервів з 01.01.2026, визначення значущих страховиків та посилення вимог до їх корпоративного управління, а також необхідністю адаптації до макроекономічних викликів, вплив воєнного стану, інфляційні та валютні коливання, структурні зміни в регуляторному середовищі, ефективне управління фінансовим потенціалом набуває статусу стратегічного пріоритету [3; 4; 5].

Виступає не лише інструментом забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості, а й основним фактором підвищення конкурентоспроможності страховика на ринку, де спостерігається зростання обсягів страхових послуг.

Для емпіричної ілюстрації динаміки фінансового потенціалу розглянуто діяльність ПрАТ «Страхові Гарантії України». За даними фінансової звітності компанії за період 2020–2024 р.р. спостерігається значна варіативність показників, що слугує підставою для подальшої оптимізації [6]. Зокрема, загальний фінансовий потенціал демонструє тенденцію до зниження: з 5337 тис грн у 2020 р. до 231 тис грн у 2024 р., що вказує на потребу в стратегічних заходах щодо відновлення та акумуляції ресурсів. Детальний розгляд окремих компонентів розкриває волатильність страхового потенціалу: -4160 тис грн у 2020 р., +420 тис грн у 2021 році, -3734 тис грн у 2022 р., -3 тис грн у 2023 р. та -97 тис грн у 2024 р. Ці флуктуації підкреслюють необхідність удосконалення тарифної політики для забезпечення стабільного страхового покриття.

Інвестиційний потенціал компанії також характеризується суттєвими коливаннями: -50207,8 тис грн у 2020 р., -2347 тис грн у 2021 р., +6116 тис грн у 2022 р., -5806 тис грн у 2023 р. та -22315 тис грн у 2024 р. Така динаміка акцентує важливість ефективного управління інвестиційним портфелем для мінімізації втрат та підвищення дохідності.

Перестраховий потенціал відображає дисбаланс: вихідний потенціал становив -4911 тис грн у 2020 р., +704 тис грн у 2021 р., -3 235 тис грн у 2022 р. та 0 тис грн у 2023–2024 р.р.; вхідний потенціал варіювався від -737 тис грн у 2020 р. до позитивних значень у окремих періодах. Ці індикатори свідчать про обмеженість перестрахового буфера та необхідність оптимізації цесій для посилення стабілізаційного ефекту.

Запропонована авторська методика оптимізації фінансового потенціалу розвитку страховика передбачає перерозподіл його основних компонентів (страхового, інвестиційного та перестрахового) за принципом золотого перетину в плановому періоді. Цей підхід забезпечує пропорційний баланс ресурсів, де співвідношення між елементами наближається до ірраціонального числа $\varphi \approx 1{,}618$, сприяючи максимальній ефективності використання потенціалу. Практична імплементація методики включає розрахунок оптимальних вагових коефіцієнтів для кожного компонента з урахуванням регуляторних вимог, ринкових умов та стратегічних цілей страхової компанії. В результаті досягається не лише збереження вартості активів, а й оперативна конвертованість ресурсів та повна відповідність нормативним стандартам.

Імплементація запропонованої методики дає змогу страховій компанії сформувати системний підхід до акумуляції фінансових ресурсів з різних джерел у межах чинного законодавства та внутрішньої фінансової політики. Це сприяє підтриманню ключових властивостей фінансового потенціалу – збереженню вартості активів, оперативній конвертованості та нормативній функції. У довгостроковій перспективі такий підхід забезпечує трансформацію до стійкого розвитку, підвищення операційної ефективності та консолідацію конкурентних позицій на страховому ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко П. В. Сутність фінансового потенціалу страхової компанії. *European journal of economics and management.* 2021. Vol. 7, Issue 3. P. 3–9. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2021/eujem_2021_7_3/eujem_2021_7_3.pdf (дата звернення: 08.03.2026).

2. Бондаренко П.В. Економічна сутність дефініції «Фінансовий потенціал страховика». *Збірник наукових праць Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. м.Одеса. 2023. Випуск 5-6. № 306-307. С. 41-46. (Категорія Б) URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2023/306-307/pdf/41-46.pdf (дата звернення: 08.03.2026).

3. Офіційний сайт Національного банку України. Огляд небанківського фінансового сектору за 2025 рік. https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-serpen-2025-roku (дата звернення: 08.03.2026).

4. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text (дата звернення: 08.03.2026).

5. Положення про вимоги до структури власності на ринку фінансових послуг : постанова Правління НБУ від 07.11.2025 № 135. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0135500-25#Text (дата звернення: 08.03.2026).

6. Фінансова річна звітність ПрАТ «Страхові Гарантії України» за 2020–2024 р.р. URL: http://www.sgu.com.ua/report.html (дата звернення: 08.03.2026).

Бондаренко Павло Валерійович, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку, Одеський національний економічний університет, Одеса, e-mail: pavel.bondarenko@gmail.com

Bondarenko Pavel, PhD in Economics, Senior Lecturerof the Department of Financial Management and Stock Market,Odesa National Economic University, Odesa, e-mail: pavel.bondarenko@gmail.com